

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istosčasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 vin. brez priloge, s prilogo po 16 vinarjev.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Pastirski list in časopisje. — Draginja živil v naši deželi. — Gorenjskemu dijaštvu in slovenskemu občinstvu. — Politične vesti. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Književnost. — Raznoterosti. Podlistek: Iz dobe punta in bojov.

Pastirski list in časopisje.

Pred začetkom letošnjega postnega časa se je bral po vseh naših cerkvah pastirski list ljubljanskega knezoškofa, kjer smo slišali pretenje, da bodo vsi tisti na večno pogubljeni, ki berejo „brezverske“ časopise. Prepovedani so vernim katoličanom torej napredni listi. Zaman smo pričakovali prokletstvo tudi „Slovenca“ in „Domoljuba“, toda bila sta indirektno priporočena celo kot katoliška lista. Škof trdi, da napredni listi napadajo duhovščino, jo sramotijo ter s tem jemljejo ugled in spoštovanje sveti cerkvi, so veri nevarni, — zato proč z njimi! proklet bodi, kdor jih bere!

Vsak škof se smatra naslednikom apostolov; najvišji dušni pastir je duhovščine in vernikov; vladati mora nepristransko v duhu vere; gledati mora, da z ljubeznijo, miroljubnostjo, spravo in lepimi zgledi upliva na širšo javnost, da si s tem pridobi ljubezen, spoštovanje in naklonjenost svojih vernih. Strogo mora paziti zlasti na podrejeno mu duhovščino, da ne dela pohujšanja in ne izziva sovraštva. Ob kratkem, škofovo pastirovanje je jako važno, silno težavno in odgovora polno pred Bogom in ljudmi.

Vse to nam je prišlo na misel, ko smo slišali obsodbo naprednega časopisja. Poglejmo pa sedaj z verskega stališča, za koliko je opravičena ta obsodba!

Vsi smo ljudje in slabostim podvrženi. Povdarjati pa moramo, da pri nas smo vsi skoraj brez izjeme katoličani. Ne tajimo, da bi

tupatam napredno časopisje v svoji gorečnosti in kot lajiško ne prišlo v nasprotje s kako versko resnico, ali vedoma in hoté ni bilo nikdar in tudi ne bo veri nasprotno — pač pa je nasprotno zlorabi vere. Strogo po veri živeti ni sramotno, marveč častno. Nasprotno je pa grdo, nečastno, pohujšljivo in do skrajnosti zoperno, delati se vernega in pobožnega, a pri tem zlorabljati vero za dosego svojega sebičnega namena. Tako delo imenujemo farizejsko in vrsto takih ljudi pa klerikalce. Farizejci in pismarji so križali Kristusa, a ga še danes križajo. Zato velja njim naš boj!

„Slovenec“ in „Domoljub“ sta priporočena kot katoliška lista. Ali sta pa kaj boljša od naprednih? Ne, tisočkrat slabša! Odgovorni uredniki in izdajatelji teh listov so bili skoraj neprestano duhovniki, celo doktorji sv. pisma. Kot taki bi morali prav dobro vedeti, kaj je resnica in laž, kaj je spodobno in nespodobno, veri nasprotno, pohujšljivo, kakšna je dostojna polemika, odgojevalno in za javnost primerno. Pa kaj smo s strmenjem brali v teh listih tekom mnogih let? Toliko laži, sramotilnih napadov, pohujšljivih, zvižajnih, hinavskih, svetohlinskih objav, ki so bili pisani vedoma in z namenom slepiti širšo javnost, ki so bili verskim resnicam naravnost v obraz. Ali je to katoliško in priporočljivo? Ne, to je protikatoliško, protiversko, pohujšljivo, sramotno.

Učiteljstvo je tema listoma posebno prirastlo k srcu. Ni bilo izdane številke „Slovenca“ in „Domoljuba“, kjer bi se učiteljstvo ne sramotilo, preganjalo, denunciralo. Ali je to katoliško? Ali sme katoliški škof odobravati in priporočati tako časopisje? Mi smo mnenja, da ne. Resnica in pravica je še vedno zmagala, vsled tega se za trdno nadajamo, da klerikalna drevesa ne bodo zrastle do neba.

še nekaj kmetov iz Sturbe. Sodniki so se začeli pogovarjati med seboj v tujem, nerazumljivem jeziku.

„Oh, mati moja, ko bi le vedel, kaj govore?“ — je vzdihnil Jozo. — Razmaknili so se in se razkropili. Začelo se je premetavanje knjig in iskanje različnih paragrafov in zakonov — sam Bog vedi, kaj se vrši tukaj.

Nastala je tišina. Vse je bilo gotovo, a nihče se ni ganil. Kaj bo iz tega? Ali glej, vstopil je velik gospod. Suknja mu je bila skoraj vsa zlata, zvezde pod vratom so kar jemale vid. Ni bil sicer velik po postavi, toda velik po ugledu in časti, kajti vsi so na mah vstali pred njim ter se spoštljivo priklanjali. Segel je vsem v roke in jih pozdravljaj, potem je takoj sedel na prvo mesto.

Sedaj je izpregovoril eden izmed sodnikov v čisti hrvaščini strogo in odmerjeno:

„Ti si Jozo Divić?“

„Da, dragi gospod!“

„A ta je tvoj sin Luka?“

„Da! Ne zatajujem ga niti pred Bogom in ne pred ljudmi, pa naj bo kdorkoli. To je sin moje prve žene.“

„Odgovarjaj, kar te vprašam, a ne blebetaj ponepotrebno!“

Naš klerikalizem je padel jako globoko. Klerikalno časopisje je odgojilo nebroj hinavecev, svetohlincev in nestrpnih zagrizencev. Učiteljstvo, ki živi med narodom ter opazuje žalostne posledice klerikalne odgoje, ima nabranega nebroj gradiva, kliče že mnogo let klerikalno sodrgo na boj, ali ta potuhnjeno molči — ne upa se na dan, od daleč meče blato, a to se prijemlje njega samega, učiteljstva pa prav nič. Navedimo samo eden zgled, posledice klerikalne vzgoje!

Neka mati ima edinega sina. Kot vdova z obilnim premoženjem mu je preskrbela primerno šolsko odgojo, a ker je sama velika terciarka in hinavka, kateri je „Domoljub“ evangelij, se je nasrkal tudi njen sin teh lastnosti. Njegova zagrizenost presega celo materino. Ko zagleda kakega naprednjaka, začne takoj griziti, zmerjati in psovati z brezverci i. dr. Denarja ima, kolikor hoče, zato pa pijančuje in zapravlja, se baha in se vede kakor bi bil ves svet njegov. Komaj 20 let star ga je videti vedno med možakarji, ponoči pa med fanti krokati in razsajati. Posiliti je hotel nekdanj neko ubogo, pošteno dekle, njeno vpitje jo je rešilo. Kot ud Marijine družbe — hodi pogosto k spovedi. Neka dne se je najedel golaža, predno je šel k obhajilu, a ga ni bilo sram, s tem se je še bahal vpričo drugih ljudi. — Temu fantu je še premnogo drugih podobnih. So zagrizeni klerikalci, pa jih ni sram, ostentativno jesti v gostilni o prepovedanih dneh meso; ni varna nobena ženska, hodijo v cerkev, molijo doma v obilni meri, pa sovražijo se med seboj, kolnejo, kradejo, obrekujejo in so hudobni do skrajne meje. Kaj pomaga tem ljudem vera? Čemu jim je njih politiško prepričanje? Imajo druge za brezverce, a sami so slabši od njih. Tem je podoben ves klerikalni sistem. Kdor je veren in

Iz dobe punta in bojov.

Črtice izza okupacije Hercegovine. Napisal Ivan Klarić.

I.

„Nič mi ne morejo brez božje volje.“

(Konec.)

V hiši je nastalo kričanje in jokanje, da bi se razplakala celo mrzla stena, toda orožnikom je bilo vseeno. Oni so vršili svojo dolžnost:

„Tako to mora biti!“

V Livnu so bili hitro gotovi. Glavno sodišče je bilo v Travniku. Ni minil dan, dva, in odvedli so ju v verigah, kakor največja lopova in zločina v Travnik.

V Travniku so se zbrali vojaški sodniki, zbrali so se gospodje, veliki in mali. Jozo Divić in njegov sin sta stala zvezana, kakor da bi bila preobrnili vso zemljo narobe: kar je bilo zgoraj, je zdaj spodaj. Stala sta kakor dva zločince, kakor dva razbojnika, kakoršnih ni na božjem svetu. Kakor ukovana, brez misli in besed sta stala, saj nista vedela, čemu sta prišla pred sodišče in kako naj — žalostna jima majka! — govorita in odgovarjata sodnikom. Zbralo se je nekaj ljudi, da te Bog čuvaj pred njimi. Prišel je tudi Ivo Brkić in Marko Aždaja in

„Res je tako! Pri moji veri, da je res!“

„Molči!“

„Saj bom, seveda bom!“

„Ti in tvoj sin sta prišla nedavno v mlin Ive Brkića, pa sta ga pretepala; rekla sta, da ga bosta bila tako dolgo, dokler mu ne izbijeta iz telesa pasje njegove duše.“

„Ali se mu blede? Ta je pa lepa! Bog me kaznuj, če sem kdaj sploh kaj takega samo mislil!“

„Brkić, kdo te je nabil in kdo ti je grozil?“ je vprašal Divić besen Brkića.

„Divić in njegov sin, Bog jima povrni po njuni zaslugi.“

„Amen!“ je dostavil Divić.

„Ali slišite?“ je vprašal vojaški sodnik.

„Bog bo čuval našo pravico,“ je odgovoril Divić. „Ali to ni resnica!“

„Molči! Saj ima priče!“ je pripomnil sodnik.

„Hvala lepa! Pa le vendar ni resnica!“ je odvrnil mirno Divić.

„Iz česa pa sklepaš, Ivo Brkić, da je bil to Divić s sinom?“ je vprašal sodnik strogo Brkića.

„Po tej puški, ki so mu je vzeli orožniki. Videl sem jo, kakor vidim beli dan.“

živi po veri, čast mu; ti so pa tudi obenem možje, s katerim je mogoče govoriti kakšno pametno besedo.

Naš škof je za vse to slep in gluhi, ne verjame nobenemu ničesar. Škof ima vse pri- staše S. L. S. za prave, verne in Bogu udane katoličane, v resnici pa je drugače. Ako je v resnici katoliški škof, naj napravi red pri klerikalnem časopisju, potem bo imel mir tudi pred naprednim. Dokler pa bo bruhalo klerikalno časopisje ogenj in žveplo na napredno kakor doslej, toliko časa ne bo miru, čeprav so po škofovem mnenju vsi obsojeni v dno pekla, kdor bere napredno časopisje. Bog je pravičen, ta bo sodil. Povemo pa, da mi ne bi bili radi v škofovi koži. ✕

Draginja živil v naši deželi.

Neznosna in vztrajno naraščajoča draginja vseh živil, ki jo občutimo ne le Slovenci, nego Avstrijci sploh, sili vse sloje prebivalstva, da se bavijo resno s perečim vprašanjem: kako bi bilo možno cene živil znižati na normalno mero? V prvi vrsti bi bili seveda poklicani merodajni faktorji, da storé v tem oziru potrebne korake, ki jih zahtevajo delavci, uradniki, učitelji in mali meščanje. Toda doživeli smo baš v poslednjem času škandalozni prizor, da je naš prvi javni, najvplivnejši faktor — državni zbor povodom razprav o sredstvih proti draginji igral ulogo, ki dokazuje, da novi parlament, sad splošne in enake volilne pravice, ni zastopnik vsega državljanstva, zlasti pa ne ubožnejšega ljudstva, nego da je zaščitnik le nekaterih slojev, le nekaterih denarnih potentatov. Ta takozvani ljudski parlament ščiti, kakor je ščitil bivši, le gotove privilegirance na škodo večine, ki je uboga in brezpravna. Naš državni zbor je sramotno kapituliral pred špekulanti v irhovini in v fraku, pred katoliškimi in židovskimi kapitalisti in agrarci, tako da je vsa plemenita akcija socijalnih demokratov padla v vodo. Ni se torej čuditi, če se je lotila prebivalstva, posebno po mestih med revnejšimi sloji, obupanost, ki je nekod našla izraza v hrupnih demonstracijah in cestnih izgrelih. Doseglo se ni sicer doslej še ničesar, toda v ljudstvu kipi in vre nadalje. Glas ljudstva bukne morda nenadoma iznova z grozno silo! Začasno izjavljena akcija v državnem zboru se kmalu obnovi, in takrat jo bodo spremljali s svojim pritiskom bataljoni milijonskih stradajočih v delavski bluzi in v gospodski suknji.

Tudi na Kranjskem težko občutimo neznosno draginjo živil in kuriva. Zlasti v Ljubljani postaja nekaterim slojem življenje nevzdržno. Še pred desetimi leti je slovela Ljubljana kot eno izmed cenejših mest države, danes pa živimo v nekaterih ozirih dražje kakor na Dunaju in v Gradcu. Cene mesa,

moke, premoga in drugih najvažnejših živil so take, da jih človek navadnih prejemkov ne zmaguje več. Ena služba že ne zadošča večini uradništva ter se mora ubijati še v slobodnem času in pozno v noč s postranskim delom. Takozvani „delavski čas“ mora uradništvo in učiteljstvo dvakratno prekoračiti, ako hoče dostojno preživljati sebe in skromno družinico. Delavski in maloobratni sloji pa trpé čisto brutalno pomankanje in blede bedo. Človek se mora odvaditi vživanja mesa, mleka, kruha ter mora trpeti mraz, ker si drva in premoga ne more dovolj kupiti. Kuriti z drvni je danes pravi luksuz, in tudi najslabši premog je skoraj vsak mesec dražji. To draženje kuriva narašča, da človeka že obhaja strah. Kar trikratno podraženje zaporedoma! In nihče ne vé, zakaj tolika draginja premoga. Uradna statistika dokazuje namreč, da se plače premogokopom niso zvišale, ampak so se v naših krajih deloma celó znižale. Rudarji se šele boré za zvišanje žalostnih svojih mezd, a če tudi dosežejo, kar opravičeno zahtevajo, še ni nobenega povoda, da bi se premog podražil v privatni prodaji. Na Angleškem zasluži premogar vsaj 11 K na dan, a premog je cenejši kakor pri nas. Vedno novi premogokopi nastajajo, vedno nove žile se odkrivajo, a cene premoga so vendarle večje in večje. A vlada ne stori ničesar. „Premogovni baroni“ so ji pač močnejša opora, kakor zmrzujoči siromaki!

Saj so se tudi prejšnje čase cene na našem trgu izpreminjale, od časa do časa rapidno naraščale ali rapidno padale, toda vedno je taka izprememba trajala le kratko dobo. Zadnjih sedem let pa opazujemo le konstantno dviganje cen brez vsakega padanja. Vzlic vsemu naporu magistrata v Ljubljani se je cena mesa jedva zadnji čas neznatno znižala, toda mesne cene l. 1908 so še vedno nerazmerno višje kakor so bile l. 1899. V nikakem razmerju pa niso današnje cene s cenami še starejše dobe.

L. 1899 se je prodajalo goveje meso v Ljubljani I, II in III. vrste še po K 1-20, K 1-04, K 0-96; — leta 1900 so narasle cene že na K 1-24, K 1-04, K 0-96; — leta 1901 na K 1-28, K 1-04, K 0-96; — leta 1902 na K 1-28, K 1-08, K 1; — leta 1903 na K 1-32, K 1-12, K 1-04; — leta 1904 na K 1-40, K 1-20 K 1-08; — leta 1905 na K 1-48, K 1-28, K 1-20; — leta 1906 na K 1-56, K 1-36, K 1-20; leta 1907 so ostale cene iste; l. 1908 pa K 1-48 K 1-28, in K 1-20.

V sličnem razmerju se je povišala v tej dobi tudi cena telečjemu in prešičjemu mesu. Poprečno se je zvišala cena temu mesu za oz. 20 h za kg.

Vzporedno z zvišanjem govejega, telečjega in prešičjega mesa pa so rasle cene tudi perutnini in divjačini.

To zvišanje mesnih cen pa ni omejeno le na ljubljanski trg, temveč je splošno po vsej Avstriji in tudi po Nemčiji.

Ljudstvo pa je pač ljudstvo, ki hoče marsikaj in tudi to hoče videti.

Neštete trume vrve okoli vojašnic. Nekateri šepetajo, drugi govore glasno, tretji se celo smejejo, ker jim ni nič zanj. Tudi otroci se potikajo med odraslimi. Oddelek vojakov stoji z nataknjenimi bajoneti pred vojašnico. Začuje se znak, in piskavč zapiska, in bobnar zabobna. Nastane mrtva tišina. Ne traja dolgo, in zaškripljejo manjša vrata v bivši turški vojašnici, a iz njih se pojavi pet vojakov z dvojico uklenjenih mož. Eden je starec, siv in zgrbljen od preživelih let, toda v obraz je vesel, kakor da gre na svatbo. Drugi je mlad, visok, koščen človek. Veselje ga je pogledati, toda skrb in vlažnost ječe sta ga ubili, da je videti bednejši, kakoršen je v istini. Niti kaplje krvi ni v njem. Ne ve, kaj se godi in vrši okoli njega. Kakor mrlič je videti. Pa saj mora biti tak, ko mu stoji pred očmi smrt. Še en, dva hipa, pa: z bogom beli svet, z bogom, mila Sturba, z bogom, žena in prijatelj! Še malo, in oba sta črna prst. Starec se je sveta že naužil, zato mu je nekako lahko; toda sinu je muka, saj je šele izpregledal. Ostala mu je zapuščena rodbina, ostali so mu dragi voli orači, ostala je draga vas, kjer je živel srečno in veselo. Nič več ne bo gledal,

Drva so imela meseca januarja 1907 cene: trda m³ 10—11 K, mehka 8—9 K; meseca januarja 1908 pa: trda m³ 11—12 K, mehka neizpremenjeno.

Premoga 100 kg je stalo meseca januarja 1907. leta K 2-52 — K 2-60; meseca januarja 1908 pa 3 K — 3-60.

Žitne cene so poskočile naravnost ogromno: pšenice 100 kg je stalo meseca januarja 1907 še 16 K 50, meseca januarja 1908 pa že 26 K; rž je poskočila od 15 K na 20 K, ječmen od 14-50 K na 17 K, oves od 17 K na 19 K, ajda od 17-50 K na 18 K, proso od 18 K na 19 K, koruza od 13 K na 17 K. Vzporedno so seveda rasle tudi cene moke: pšenična moka je poskočila tekom enega leta pri 100 kg od 29-50 K kar na 40-20 K, koruzna moka od 19 K na 22 K, ajdova pa od 36 K na 40 K.

Podraženje ene vrste živil povzroča vedno podraženje vseh ostalih živil brez ozira na to, ali je tako draženje sploh količak utemeljeno. Prodajalci drv s cenami drug za drugim ter kupcem kar diktirajo, koliko morajo plačati. Tako vidimo, da se obenem podražujejo žita, meso goveje živine, teletine, kuretine, divjačine, sočivja, jajec, smetane, masla, drva in premoga. Vse je torej obenem dražje, kar občutijo konsumentje tem huje in težje.

(Dalje prihodnjič.)

Gorenjskemu dijaštvu in slovenskemu občinstvu!

Zjedinjeni napredno misleči gorenjski akademiki na Dunaju so sklenili ustanoviti ferijalno prosvetno društvo. Namen društva bo, pospeševati med ljudstvom narodno samozavest, moralni čut, izobrazbo in gmotno blagostanje ter biti tekom počitnic duševno in zabavno središče gorenjskega visokošolskega dijaštva.

V ljudsko-izobraževalnem smislu se je storilo na Gorenjskem doslej še jako malo. Ljudstvo je po končani ljudski šoli v svojem duševnem razvoju prepuščeno samemu sebi, oziroma ljudem, ki hočejo ljudsko neizobraženost izrabljati v svoje sebične namene. Da ljudstvo pod takimi pogoji ne napreduje vzporedno s tokom časa, se ni čuditi. Svojih narodnih in političnih dolžnosti se zaveda le malo ali nič, še manj pa pozna sredstva, s katerimi bi se branilo proti kršenju svojih pravic.

Istotako pogrešamo na Gorenjskem stanovske zavednosti. Narodnogospodarska organizacija je jako pomanjkljiva, v kolikor pa obstoja, ne more vršiti svoje gospodarske naloge, ker ji manjka tako potrebne strokovne izobrazbe kakor moralne podlage.

Tukaj je odprto široko neobdelano polje, na katerem najde težkega, a hvaležnega dela vsakdo, ki mu je na tem, da se dvigne naša

kako se žarko solnce prikazuje izza Orlovače v ranem jutru, pa zlati brda in doline ter pozivlja marljivi hrvatski narod na delo, — niti ne bo gledal več, kako tone solnce za visoki Troglav v dolgi Dinari, naznanjaje s svojim zatonom, da stopa mir in pokoj na zemeljsko grudo, kjer je Bog, Stvarnik vsega, napravil človeka za gospodarja; nič več ne bo slišal gozdov šumenja in bučanja svoje Sturbe, niti ne bo slišal, kako se neprestano, hitro kakor blisk vali proti Ševarjevemu blatu; nič več ne pojde na žegnanje v Vidoše, ali v Čuklič ali v Ljubunčič, da poskoči z milimi in dragimi tovariši v kolu. Vse je izgubljeno zanj, kajti čez par hipov zagrmí iz smrtonosne cevi in ga vrže v črno zemljo kot hrano črvom in mravljinčcem.

Starec je prišel iz ječe vesel. Pod pazduho je nosil hleb kruha. Ko je zagledal zbrane ljudi, je zaklical sodniku:

„Čemu si sklical te ljudi, Bog ti pomagaj?“

Slišalo se je povelje. Vojaštvo je obkolilo obsojenca, in ves izprevod je krenil proti Piroti. Starec pa je koračil vesel, kakor da gre k poroki. In pod pazduho je nosil svoj hlebec.

Iz ljudstva se je začulo grajanje:

„Čemu mu bo pač kruh, vrag vedi!“

„Ali lahko prisežeš na to?“

„Na sto evangelijev lahko položim svoje roke!“

Prižgali so sveče, in Brkić je dvignil tri prste ter je prisegel. Takisto je storil tudi Aždaja, kako so videli ono noč oba Divića, ki sta se vračala od nekod domov. Našle so se puške, torej ni treba dalje izgubljati besed. Jozo Divić in njegov sin Luka sta bila obsojena na smrt; ustreljena naj bosta kakor tatova in zaradi rušenja javnega reda in mira.

*

Kasna jesen. Po mestu Travniku je padla megla od neba do tal. Nič se ne vidi zaradi nje. Zgoraj na Jaliji se slišijo vojaški bobni in piščali. Nova vojska se vežba. Prav ob zori začenejajo, pa vse do poldneva. Popoldne perejo neke klopi in mize. Nikdar še ni videl nihče ljudi pri delu tako postopati. Ali bi ne bilo bolje, da doma orjejo, kopljejo, žanjejo, sejejo ali pa delajo kaj družega? Toda tisto piskanje in bobnanje, ki se čuje danes, kakor da ni navadno. Ves Travnik, dasi je še zgodaj, je pohitel na Jalijo. Čulo se je prejšnji dan, da bosta dva kmeta iz livanjske okolice ustreljena, ker sta nekega mlinarja do krvi potolkla in sta mu še dejala, da ga ubijeta.

ljudska morala, izobrazba in gmotno stanje, predvsem pa v zadnjih desetletjih tako globoko propala narodnostna ideja.

V dosego svojih namenov ima novo se snujoče društvo ustanavljati knjižnice in čitalnice, prirejati predavanja, razgovore in poučne spise ter prirejati veselice in zabave v narodne namene.

S tem se obračamo na gorenjsko dijaštvo obeh naprednih struj in na slovensko občinstvo s prošnjo, naj nas podpira v našem stremljenju moralno in gmotno.

Pripravljalni odbor akad. fer. društva za Gorenjsko:

Dr. phil. Josip Hacin, cand. iur.; Rado Pavlič, cand. phil.; Lovro Tepina, cand. vet.

Opazka: Pojasnila dajo: Dr. Josip Hacin, Cerklje pri Kranju; Rado Pavlič, cand. phil., Kranj; Lovro Tepina, cand. vet., Dunaj III/1 Tierärztliche Hochschule.

Jzjava.

Ker smo gorenjski akademiki obeh naprednih struj na Dunaju sklenili, osnovati v ferijalnem društvu ognjišče ljudskoizobraževalnega dela in svoje počitniško središče in ker vladajoča večina akadem. društva „Slovenija“ smatra ta naš korak škodljivim, ne morebiti škodljivim narodu, ampak narodnoradikalni struji in s tem društvu „Sloveniji“, izjavljamo sledeče:

Za skupno počitniško delo smo se zjediniili z neradikalnimi gorenjskimi akademiki, ker smo zvesti prvi in glavni zahtevi narodnoradikalnega programa, da se imajo narodni ideji klanjati vse druge. Vodi nas geslo društva „Slovenije“, ki se glasi: „Iz naroda za narod!“ in ne: „Iz naroda za dijaško frakcijo!“ Obsojamo med akademiki vsa ona strastna osebna sovraštva, ki izvirajo iz nasprotstev v načelih, ker so nezdržljiva s svobodo znanosti in umetnosti, in prepričani smo, da akademiki obeh naprednih struj v nešteto vprašanjih lahko korakajo pod istim praporom, in to zlasti pri počitniškem izobraževalnem delu.

Ker se društvo „Prosveta“, katere podružnica bi lahko koncentrirala naše delo, po svoji izjavi v „Omladini“ smatra za del narodnoradikalne organizacije in zaradi tega članov neradikalnih društev običajno ne sprejema, smo sklenili, osnovati samostojno društvo. Ker pa se je večina v društvu „Slovenija“ kljub navedenemu dejstvu pri „Prosveti“ in v nesoglasju z navedeno prvo zahtevo narodnoradikalnega programa postavila na nam nasprotno stališče in ta naš korak obsoja, podpisani gorenjski akademiki javljamo svoj izstop iz „Slovenije“, v katero se vrnemo, ako se razveljavi društvenemu programu nasprotujoči sklep zdaj vladajoče večine.

Dunaj, dne 14. sušca 1908.

Dr. Josip Hacin, Lojze Zarnik, Dolžan Fran, Juro Jan, Stanonik Ivan, Suhadolnik, Josip Sink, Janko Pikuš, J. Vandot, P. Vavpotič, Lovro Tepina, Andrej Jenko, Tone Jamar.

Luka je živ mrtvec. In obrne se k očetu: „Čemu ti bo kruh! Kaj ne vidiš, da se nama rogajo ljudje?“

„Nič zato. Pojem ga zdrav in vesel.“

„Nikdar ne.“

„Boš videl! Nič mi ne morejo brez božje volje.“

„Saj vidiš, kaj je božja volja!“

„Čakaj, kmalu se zopet vrneva!“

Izprevod pa se pomika dalje proti Piroti. Ljudstvo spremlja ob strani vojake in obsojenca. Še malo, pa so v Piroti. Obsojenca stopita na določeno mesto. Starec vzame hlebec in začne jesti. Ljudstvo se čudi in strmi, kako da mu ne obtiče kosi v grlu. Toda on natepa hleb, kakor da ga že tri leta ni jedel in kakor bi doslej ne bil vedel, kaj je kruh. Sin pa stoji bled in otrpel kakor steber.

Vojaki čakajo na povelje. Vsi se ozirajo proti Travniku. In nastane gibanje in šepetanje: „Glejte ga!“

Od Travnika je drvil na dobrem konju oni kruti sodnik, ki je Divičema proglasil razsodbo, da sta obsojena na smrt. Besno leti konj, jezdec mu je popustil uzde in žival drvi kakor strela. Sodnik nosi v eni roki nekak papir —

Politične vesti.

Slovanskoromanska zveza ali klub. Časopisi so poročali, da se osnuje proti zvezi vseh nemških strank zveza slovanskih in romanskih klubov. To bi bilo v marsikakem oziru prav dobro in koristno, žal, da ta vesela vest ni resnična. Poljaki hodijo vedno svoja pota, Malorusi s Poljaki ne morejo sedeti složno, med Čehi ni sloge in med Slovenci takisto ne. Resnica je le ta, da so se Slovenci, Hrvatje, Malorusi, Italijani in Rumuni složili, da bodo drug drugega podpirali v vseučiliškem vprašanju ter bodo vsi glasovali za tozadevno resolucijo. Nemci imajo že petero vseučilišč, a zahtevajo še šesto; Čehi zahtevajo vseučilišče na Moravskem, Malorusi v Lvovu, Hrvatje zahtevajo, da se brezpogojno priznava izpiti in rigorozni, položeni na zagrebškem vseučilišču brez naknadnega novega izpita in notrificiranja tudi za Hrvate in Slovence v cislitvanskih deželah, Italijani zahtevajo, da se ustanovi pravna fakulteta v Trstu ter da se avstrijski Italijanom priznavajo na italij. visokih šolah dovršene študije in položeni izpiti, Slovenci pa se pridružujejo Hrvatom glede zagrebškega vseučilišča ter zahtevajo, da se osnuje čim preje pravna fakulteta v Ljubljani, in končno zahtevajo Rumuni, da na filološki fakulteti v Černoveih ustanovi katedro za rumunsko zgodovino. Mešetarski baron Beck je že dosegel pri navedenih stankah, da se vse te zahteve združijo v eno resolucijo, ki bo v proračunskem odseku sprejeta. Obveljale bodo vse te zahteve na papirju, a izvršile se še dolgo ne bodo. Vse skupaj je le efekten udarec po vodi. Vlada se je bala krize, in Beck je dognal med strankami kompromis, ki navidezno zajamčuje uspeh, a ni nič drugega ko neslana komedija. Papirnate resolucije nimajo vobče nobene vrednosti, za Slovence pa jo imajo le v toliko, da se bodo mogli nadalje sklicevati tudi na sklep proračunskega odseka z dne x. meseca marca 1908 štev. y. Vseučiliške zahteve se postavijo bržčas tudi v proračun za l. 1910, a dotlej je še daleč in izpremeni se v državi še marsikaj, predno pridejo Slovenci do cilja. Toda odnehati ne smemo.

Ministrstvo za javna dela. Po dolgotrajnih obravnavah se je končno ustanovilo novo ministrstvo za javna dela ter je uradna „Wiener Zeitung“ objavila njegov delokrog. Ministrstvo, čegar prvi člen je dr. Gessmann, znani bojeviti klerikalec, ima sledeče agende: I. Gradbene zadeve. Gradbena postavodaja in zdravstvo, organizacija, izpiti, personalije drž. gradbeništva, privatni tehniki in izpiti na tehnikah, skrb za stanovanja, pospeševanje kredita v to svrhu, vrhnje in vodne stavbe, izimši železniške in kmetijske, cestne zgradbe in mostovi. II. Rudarstvo v vsem obsegu, ki je spadal doslej v delokrog poljedelskega

Bog vedi, kaj je na njem! — ter dirja naravnost na morišče. A prav pred moriščem se je konj — menda zaradi ljudij — nečesa prestrašil, planil je v stran in sodnik je odletel na tla, kakor bi bil vreča volne. Papir pa je izginil brez sledu. Sodnik si je izpahnil roko in si zlomil troje reber. Častniki so se zbrali okoli njega, hitro so poslali sla v Travnik, kmalu so došle nosilnice, ki so ga odnesle napol živega, napol mrtvega. Obenem pa je prišla zapoved, naj se vrnejo vojaki z obsojencema v vojašnico. „Ali ti nisem dejal, da mi nič ne morejo brez božje volje?“ je rekel Divič sinu, ko sta se vračala.

„Resnico si govoril in uganil, hvala Bogu!“

In tako sta prišla Jozo Divič in njegov sin Luka nazaj v ječo. Ljudstvo se je razšlo, vojaki pa so se vrnili v vojašnico k počitku.

Ves Travnik se je čudil, kaj li to pomeni. Nekdo je dejal: „Bali so se!“ — a drugi: „Cesar ju je pomilostil.“ Ugibalo se je toinono, a pravega vzroka ni mogel uganiti nihče.

Jozo Divič pa je sedel s svojim sinom v zaporu, sedel je vesel kakor na veselici ali pri pojedini. Govorila sta neprestano. Luka je trepetal od strahu. Popoldne so jima prinesli ko-

ministrstva. III. Pospeševanje obrti. Električne naprave, izimši brzojav in telefon. Uporaba vodnih sil. Privilegiji, znamke, vzorci in patenti. Tehnična preizkuševališča, preizkuševalni zavodi za sirovine in tovarniške izdelke, tozadevni izpiti, laboratoriji, cimentiranje, mero-sodje, parni kotli, tozadevni izpiti, parne naprave, motorji. Tehniško pospeševanje obrti, obrtni zavodi, predavanja in tečaji za obrtništvo, vzorni obrti, razstave, tehniška poizvedovališča za malo obrt, maloobrotni kredit, osrednje zadružne blagajne, obrtno delo v kaznilnicah, obrtno zadružništvo, mojstrski izpiti, zadružni delavski izkaz, organizacija pridobitnih in gospodarskih zadrug za obrtno proizvajanje, zadružni instruktorji. IV. Obrtno šolstvo. Potovalni učitelji. Obrtni muzej. Pospeševanje tujskega prometa (hoteli, avtomobilstvo, varstvo pokrajin, promet.) Državni zbor se bo še pečal s temi agendami in bržčas ne pojde brez burnih debat, toda v vladnem načrtu se gotovo v bistvu ne izpremeni nič. Čudno je, da ministrstvo za javna dela ne bo imelo delavskih socialnopolitičnih agend, ki jih obdržita trgovinsko in notranje ministrstvo.

Ogrski parlament in vlada. Med madjarskimi strankami opasno vre, in Wekerlov kabinet je v opasnosti. V neodvisni stranki se je začel razkol zaradi revizije poslovnika in samostalne ogrske banke. Košut ima čimdalje več nasprotnikov in celo v kabinetu nima več le somišljenikov. Košut je za skupno banko, s čimer se neodvisniki ne zlagajo. Tudi zbornični predsednik Justh je za novo samostalno stranko in banko, zaradi česar ima Košut v parlamentu proti sebi močno opozicijo. Glasila neodvisne stranke pišejo, da Košut nima več lastne stranke za seboj in da mora zato odstopiti. Neodvisniki hočejo koalicijo vladnih strank razbiti, vreči ves kabinet ter posaditi na ministrske stole najradikalnejše nacionalce. Osnuje se nova velika samostalna stranka.

Ban Rauch demonstrira. Ban Rauch, baronski alkoholik, patološki megaloman, izkuša sedaj Hrvate osobno izzivati k neredom in izgredom. Nedavno se je šel šetat na Illico ter je zasmehljivo zafrkoval občinstvo, govoreč nemško: „Proč Rauch, ali ban Rauch ostaja!“ Občinstvu je zavrela kri in začelo je žvižgati in klicati „Pereat!“ in „Abzug!“ na kar je Rauch hitro telefoniral po policijo, ki je demonstrante razkropila s sabljami. Bana, ki pobalinsko izziva po ulicah in se prepira z demonstranti, takega bana svet še ni videl. Naslednjega dne je Rauch prepovedal svobodno kolportajo listov in tiskovin ter je zadal časopisju s tem ogromno škodo. Tudi ta prepoved je nizkotno osebno maščevanje nad časopisi, med katerimi ni bilo enega, ki bi bil za Rauchov režim. Zdaj je začel Rauch tudi uradnike preganjati, jih prestavljati in disciplinirati. Vsak teden se vozi v Pešto lagat in na Dunaj spletkarit proti hrvatskosrbski koaliciji. Dosegel je že toliko, da so na dvoru

silce, a ko je bilo pod večer, je stopil v njuno sobo siv pater, nazval je Jezusa in Marijo ter je dejal:

„Izpovejta se, moža, zakaj sta tukaj! Zdaj stopita pred Boga, zato bi bilo dobro, če priznata svoj greh in se ga skesata.“

„Striček, izpovedala sva se vendar že včeraj; od včeraj do danes pa v ječi nisva mogla storiti nič hudega. A za oni greh, za kateri naju izprašuješ, je lahka vest meni in mojemu sinu. Ako mi Bog odpusti ostale grehe, ki sem jih res storil, potem bom lahko umrl in še v nebesih mu bom pel nadalje čast in slavo!“

*

Zopet je napočil jesenski dan. Bobni in piščali so se slišale na Jaliji nad Travnikom. Zopet je hitelo tja vse mesto. Iz vojašnice so iznova privedli Jozo Diviča in njegovega sina Luko. In Jozo je držal zopet pod pazduho hleb kruha, Luka pa je bil žalosten in tožen, kakor da je pravkar pokopal vse svoje mile in drage. Zopet so padle nanj iste misli in ista čustva kakor na prvi poti.

Ljudje pa so govorili, da Jozo hleba pač nič več ne poje, in tudi sin ga je karal, zakaj

čisto pristransko podučeni, le nadvojvoda Leopold Salvator ima dobre informacije o resničnem stanju na Hrvatskem. Rauch je tudi v stalni zvezi z dr. Frankom, ki spletkari nadalje. Kolicija je izdala na narod manifest, s katerim pozivlja Hrvate in Srbe k miru in redu ter obljublja volilcem, da bode nadaljevala boj proti Rauchu z vso neizprosno. Rauch namerava menda ustavo odpraviti, sabor razpustiti ter izvršiti nove volitve po starem volilnem redu, da bi dobil madjarsko stranko.

Trgovska pogodba Srbije z Avstro-Ogrsko postane menda usodna za Pašićev kabinet. Nova trgovska pogodba je za Srbijo neobhodno potrebna, nujna; tekom dveh let, ko so bile vse zveze z Avstro-Ogrsko pretrgane, je Srbija jako nazadovala in gmotno propadla. Narod je blizu beraške palice. Po dolgih pogajanjih se je končno srbska vlada vendarle zjediniła z avstroogrsko za novo pogodbo, katere pa srbska skupščina ne bo sprejela, ampak jo z ogorčenjem odklonila. Nova pogodba je namreč za Srbijo skrajno neugodna ter spravlja kraljestvo v popolno neodvisnost. Srbska vlada je zdaj v največji stiski. Bržčas bo morala skupščino razpustiti in razpisati nove volitve, a tudi vlada bo morala odstopiti. Razmere v Srbiji so v vsakem oziru žalostne.

Štajersko.

Shodi Narodne stranke dne 22. t. m. križem slovenske Štajerske so uspeli najlepše. Povsod so bile soglasno sprejete resolucije, slične resolucijam, ki so bile sklenjene na shodih 23. m. m. Zborovalci so zahtevali slovenske porotne obravnave v Celju, namestitve slovenskih uradnikov pri okrožnem sodišču in državnem pravdnistvu v Celju, slovenske prizivne razprave pri nadsodišču v Gradcu in rešitev vseh slovenskih vlog pri nadsodišču, kakor tudi pri najvišjem sodišču v slovenskem jeziku in končno tudi otvoritev meje za izvažanje lesa v Srbijo. Klerikalci se shodov niso udeležili. Imeli pa so shod v Mali Nedelji, kjer so izrekli nezaupnico drž. poslancu, drju. Ploju, seveda zato, ker ni dr. Ploj več v njihovih vrstah.

Slovenski denar v nemški hranilnici. Komisar Breschar, ki vodi posle okrajnega zastopa celjskega, nalaga denar, katerega plačujejo štajerske slovenske občine za jubilejske namene, v celjsko nemško hranilnico, dasi je v Celju pet slovenskih denarnih zavodov. To je izzivanje, ki zasluži najostrejšega protesta!

Jubilejna obrtna razstava v Gradcu in slovenski obrtniki. V jeseni letošnjega leta se namerava prirediti v proslavo cesarjevega jubileja pod pokroviteljstvom deželnega odbora v Gradcu obrtno razstavo za vso Štajersko. Vse priprave so v rokah nemške obrtne zveze, ki

je vzel kruh seboj. Oče pa mu je odgovarjal, da bo pojedel živ in zdrav še sto peči kruha, kajti nič mu ne morejo brez božje volje. Narod: otroci, možje, ženske, stari in mladi, vse je pridrl skupaj in se gnetlo, da bi vrgel lahko jajce mednje, a bi ne padlo na zemljo. Vsi pa so šli proti Piroti, da vidijo, kako ustrele očeta in sina, ker sta vdrla v tujo hišo, poštenega človeka napol pobila in mu opetovano grozila. Pri njima so našli tudi orožja, a kakor napravi svet rad iz muhe medveda, se je govorilo tudi, da sta mlinarja ob Sturbi, nekega Ivana Brkiča, ropala.

Divič in sin sta stala na morišču. Starec je počasi grizel kruh. Vojaki so ju obkolili. Ako bi bila dve vili in bi imela peroti, ne bi mogla zdaj uiti. Čakali so povelja.

Od mesta Travnika, vezirskega gnezda, pa je dirjal neki častnik na neobrzdanem konju in je nosil belo zastavico ter neki papir v roki. Dirjal je, dirjal, kakor da ga nosijo vile, kakor da ga preganjajo besi. Ljudstvo mu je napravilo gaz, in ko je prispel na morišče, se je konj ustavil, kakor bi bil okamenel. Častnik pa je razgrnil papir in je začel čitati:

„V imenu Njegovega Veličanstva, cesarja in apostolskega kralja Franca Jožefa I. sta na

bo ravnala seveda tako, kakor da ni na vsem Štajerskem sploh nobenega slovenskega obrtnika. Vsekakor misli proslaviti le nemško obrt. Ker so vabljeni tudi slovenski obrtniki, je njih dolžnost, da se razstave prav mnogoštevilno ter z lepimi deli udeležijo. Zavzeti pa morajo strogo narodno stališče. Štajerski Nemci in nemškutarji silijo vedno s toliko zagrizenostjo svoje nemštvo, zato pač ne bodo hoteli biti na razstavi samo stafaža, nego se mora natančno razločevati, kaj je razstavil slovenski in kaj nemški obrtnik. V tem slučaju Slovenci nikakor ne smejo biti popustljivi, saj gre za ugled slovenskega obrtništva na Štajerskem. Bajé je prevzelo tozadevno akcijo „Slovensko obrtno društvo v Celju“, ki jo gotovo pravilno izvede. Na obrtnikih je sedaj, da vzdrže disciplino ter delujejo složno.

Nemška šola na Tezni. „Schulverein“ je bajé namenil za nemško šolo na Tezni 10.000 K. Tezna se loči od Pobreža, postane samostojna občina in da ne pride nemštvo v vasi v nevarnost, treba seveda postaviti nemško šolo. Najboljše pa je pri tem to, da je vas v pretežni večini — slovenska.

Ponemčevanje štajerskih uradov. C. kr. uradi z velikansko marljivostjo pospešujejo ponemčevanje uradov na slovenskem Štajerskem. Pri davkarji in sodnji v Konjicah so se vpeljale — samonemške pobotnice. — 15. marca je bil prideljen slovenski sodni pristav g. Ant. Zdolšek, ki je služboval doslej v Kozjem, v enaki lastnosti v Postojno na Kranjskem. Pravosodna uprava tira slovenske uradnike kar drugega za drugim na Kranjsko. Ali se boji za germansko Štajersko? V parlamentu imamo Slovani večino, pa tako postopajo z nami oblasti? Te strahovlade mora biti konec!

Celjski Germani. „Deutsche Wacht“ je razpisala 100 kron nagrade za onega, ki izsledí „hudodelca“, kateri je posekal nemški Schillerjev hrastič na dvorišču dekliške šole v Celju. Nemci imajo seveda na sumu — Slovence. — Nedavno je dovolil sam c. kr. minister celjskim Germanom, da smejo imeti še nadalje svoj stari grb. Seveda je to še bolj povzdignilo njih germansko samozavest. Strašno si zazde ti celjski nemškutarji.

Koroško.

Raznarodovanje Slovencev na Koroškem. Borovljanci so sami Slovenci. Za tiste Nemce, ki so se priselili v Borovlje, pa ima kraj popolnoma nemško šolo; in to šolo morajo seveda posečati tudi mnogoštevilni slovenski otroci, ker druge sploh ni. Niti dvojezična ni ta šola, kar je pač skrajno krivično in neodpustljivo. Skrb občinskega odbora je pač, da se v slovenskem kraju podučujejo v materinskem jeziku, katerega edino razumejo. Kako se more

smrt s krogliami obsojena Jozo Divič in njegov sin Luka pomiloščena smrtne kazni.

„Ali si videl!“ je sunil starec Divič mladega v rebra. „Ali ti nisem pravil, da mi nič ne morejo brez božje volje?“

„Prav si govoril po božji volji,“ je odgovoril Luka vesel in rujna krvca mu je udarila v blede mladeniško lice.

Medtem ko sta onadva menjala te besede ter jih še nista dogovorila, je že orilo po morišču:

„Živelo Njegovo Veličanstvo naš premilostni cesar in kralj Franc Jožef I.“

*

Vojaki so se vrnili. In tudi ljudje so se vrnili poročat onim, ki so ostali doma, kaj se je zgodilo. Vrnila sta se tudi jetnika v ječo, tužno svojo kočjo. In minila sta dva dneva, minili so trije. Niso ju niti klicali, niti zaslili, niti ju izpustili. V resnici: ni jima bilo prav. Ako bi bila zdaj že v zemlji, bi bila vsaj mirna! Dnevi so jima dolgi kakor leta. Saj imata dovolj jesti in dovolj piti, hvala Bogu, tudi nista gola niti bosa, toda ubija ju negotovost, kako bo dalje. Cesar — Bog ga živi! — ju je rešil vislice in otel krogliam, toda, mati božja, kaj se zgodi

mladina kaj naučiti, ako sploh ne razume pouka? Zato mora občinski odbor v Borovljah poskrbeti za dvojezičen, če že ne slovenski poduk. — V Prevalju „Südmarka“ prav pridno in vztrajno deluje ter z uspehom potujeje slovenske otroke. „Družba sv. Cirila in Metoda“ pa spi, spi. Niti toliko časa nima ta podružnica, da bi imela enkrat v letu svoj občni zbor. Prav ničesar ne stori, da bi omejila raznarodovanje Nemcem, ki se čimdalje bolj šopirijo. Potem seveda ni čuda, da Slovenci na Koroškem, kar ne morejo kvišku. Saj so sami svoji grobokopi.

Koroško učiteljstvo. Iz Šmarjete v Rožu poročajo, da je učitelj Bauer v šoli surovo oklofotal slovensko deklico Alojziko Nuserjevo, ker se ni znala po nemško opravičiti, zakaj je prejšnji dan ni bilo v šolo. Bil jo je tako, da je v obraz vsa zatekla. Na tak način se ubija koroškim Slovincem nemška kultura! Na Kranjskem se ne sme učitelj otroka niti dotakniti, četudi je otrok vražje hudoben ker sicer pride učitelj takoj v disciplinarno preiskavo; Bauer pa bo za svojo surovost kvečjemu še pohvaljen. Dež. šol. nadzornik Palla v Celovcu zna vsako tako afero pokriti s plaščem pravičnosti. Tak je šolski zistem med koroškimi Slovenci. Šolska oblast trpi v šolskih službah ljudi, ki so bili kaznovani zaradi tatvine in prešestvin, saj so to najboljši nemški agitatorji med Slovenci. Gorje pa Slovincu, ki bi imel na sebi le malo pegico ali vsaj navidezno hibo! Zakopan ostane vse življenje v kakih hribih, četudi bi bil odličen pedagog.

Nemško koroško časopisje. Od 1. aprila naprej se združita koroška nemška svobodomiselna lista „Freie Stimmen“ in „Deutsche Kärntner Landes-Zeitung.“ Oba bosta izhajala pod skupnim naslovom „Freie Stimmen, Deutsche Kärntner Landes-Ztg.“ in sicer trikrat na teden. Tudi koroški Nemci imajo preveč listov.

Okolica Vrbskega jezera. Na zunaj nosi Vrba povsem nemški značaj, na znotraj pa je čisto slovenska, zakaj vas tvorijo brez malih izjem le Slovenci. Poleti je vas seveda polna tujcev, največ židov. Vendar pest nemškutarjev s temi židi komandira v tej vasi, ker Slovenci niso dovolj zavedni in ponosni. A tudi na Vrbi se že svita. Proti jugu ob Savi so občine v slovenskih rokah, proti zahodu pa so zadnji čas padle tudi najtrdovratnejše nemčurske trdnjave; občino Rožek nemčurji le še z obupnim naporom drže, občina Vernberg pa je tudi že padla. Na severu je pokazala občina Kostanje, kaj premore slovenska zavednost in zvestoba proti najzagrizenejšemu nemčurstvu. Kljub strašnim pritiskom Nemcev se občine na meji polagoma dvigajo iz mrtvila ter se narodno organizirajo. Naj bi bilo povsod tako!

Starinsko društvo na Koroškem prične izkopavati zemljo na mestu, kjer je stalo rimsko mesto Virunum. Z delom so že enkrat pričeli ter našli denar, kipe in več drugih stvari.

zdaj ž njima?! Huje ne bo, ako Bog da, toda boljšega se sme človek vedno nadejati. Najgotovejša je živa glava, ker mrtva usta ničesar ne govore, živa pa vsaj Boga hvalijo.

Minil je baš osmi dan odtlej, ko sta drugič stopala na morišče, da pogledata črni smrti v oči, ko je odprl vojak njuno temnico. Ni imel niti puške niti bajoneta. In dejal je:

„Hajdita! Vzemita vse svoje stvari saboj!“

„Kaj pa bo?“ je vprašal Luka.

„Kaj vem! Saj bosta slišala.“

Ko sta prišla tja, jima je rekel sodnik:

„Pojdita domov, poštenjaka sta.“

„Juhuhu!“ je zavriskal stari Jozo iz vsega grla. „Jaz sem vedel, da bo tako, ker vi nama nič ne morete brez volje božje!“

Preko polja teče potok Sturba. Na njenih skokih so si napravili ljudje mline. Nekako na sredi Sturbe je star razbit mlin. V njem sedi Luka Divič, ker je Ivo Brkič že davno umrl, ter pripoveduje, kako je z rajnim očetom Jozom dvakrat gledal črni smrti v oči in kako ju je rešil Bog. Ljudje, ki nosijo v mlin žito, to povest radi poslušajo ter jo prenašajo od ust do ust.

Primorsko.

Deželni glavar na Goriškem? Nemškim listom se javlja, da je že zagotovljeno, da bo dr. Pajer zopet imenovan za glavarja, dr. Gregorčič pa za njegovega namestnika. Tržaški Balkan pa registrira vest, da je bajé kandidat za mesto deželnega glavarja na Goriškem poslanec dr. Gustav Gregorin, odvetnik v Trstu. — „Soča“ komentira imenovanje 79letnega bolehnega dr. Pajerja dež. glavarjem in dr. A. Gregorčičan njegovim namestnikom jako ogorčeno. Dr. Pajer ima proti sebi večino deželnega zbora, in slovenska poslanska skupina sploh ni bila vprašana za mnenje. „Soča“ piše: „Izključeno je, da bo deželni glavar tudi nas še zanaprej pestil, kakor je delal dr. Pajer po Coroninijevi smrti. Majoriziranje z glavarjevim glasom mora izginiti, a narodnostno in jezikovno vprašanje v zboru in odboru mora biti enkrat za vselej rešeno na podlagi popolne enakosti. To so pogoji, ki omogočijo tudi naši poslanski skupini, da ne bi izvajala skrajnih posledic vsled manj ljubelega nam imenovanja dež. glavarja.“ — Glede dr. A. Gregorčiča pa piše „Soča“ še s hujšim protestom: „Z imenovanjem dr. A. Gregorčiča bi vlada udarila sloven. ljudstvo po najobčutljivejši strani ter dokazala, da se nič ne briga za tako sijajno manifestovano voljo velike večine sloven. prebivalstva. Ako bi se to zgodilo, tedaj bi ostal s Pajerjem in Gregorčičem skoro docela stari kurs v deželi po volji vladi — ali proti volji ljudstva. Naravno je, da sloven. večina v dež. zboru bi morala v takem slučaju izvajati najskrajnejše posledice! Ne maramo dalje umovati, kaj bi nastalo potem, ko vlada sama onemogoči delovanje dežel. zbora.“ — Ako izraža „Soča“ načela sloven. večine v goriškem dež. zboru, potem se imamo nadejati v Gorici viharjev, ki bodo prav zdravo očistili strupeno gor. ozračje.

Deželni zbor istrski. Seje istrskega dež. zbora dne 21. t. m. se je udeležilo 27 poslancev in vsi trije virilisti. Navzoč je bil tudi namestnik, princ Hohenlohe. Volilna preosnova je bila sprejeta z vsemi glasovi proti glasovoma posl. Mandića in Spinčića. Zadnji je v generalni debati razjasnjeval dobre in slabe strani volilne reforme; izjavil je, da mu vest ne dopušča glasovati za reformo, želi pa najlepšega uspeha onim, ki mislijo, da bo ta reforma koristna našemu narodu. Doslej je imel dež. zbor istrski 33 članov, in sicer 3 škofe, 5 veleposestnikov, 2 poslance trgovske in obrtne zbornice, 11 mestnih in 12 kmečkih poslancev. V bodoče pa bo v dež. zboru 44 poslancev, namreč 5 veleposestnikov, dva zastopnika trgovske in obrtne zbornice, 14 mestnih in 15 kmečkih poslancev ter 8 zastopnikov splošne kurije. Število deželnih odbornikov se pomnoži za enega. V varstvo manjšine se je določilo, da je za sklepanje o različnih zadevah potrebna kvalificirana večina v deželnem zboru in v deželnem odboru. Po dogovorjeni razdelitvi volilnih okrajev bo v prihodnjem deželnem zboru 25 italijanskih in 19 hrvatskih in slovenskih poslancev, poleg teh pa še trije škofje. Doslej je bilo v deželnem zboru 21 italijanskih in 9 hrvatskih in slovenskih poslancev.

Dopolnilna deželnozborska volitev v veleposestvu je razpisana na dan 30. t. m. Dr. Franko, ki je bil izvoljen tudi v splošni kuriji, se je odpovedal mandatu v veleposestvu, nakar je sledil razpis dopolnilne volitve.

Na Goriškem vlada prav živahno vrvenje. Klerikalci bi hitro radi nadomestili, kar so izgubili v zadnjem času; da bi pridobili kmeta zase, so snovali po štajerskem vzorec že pred volitvami „Kmečke zveze“. Sedaj pa ustanovljajo „izobraževalna društva“ in posojilnice. Na ta način nameravajo pridobiti kaj več pristavev. Za sedaj niso nič kaj zadovoljni sami s seboj. Boje se, da se poleg drugih blamaž za časa deželnozborskih volitev razveljavi tudi izvolitev profesorja Berbuča. — **N a p r e d n a i n k m e č k a** stranka imata sedaj mnogo širokozasnovanega dela. Ako ostaneta složni in res izvršita to, kar sta si začrtali, potem se na-

predna ideja na Goriškem vsekakor še bolj razširi, in bode kmetijstvo lepo vzevelo.

Goriško srednješolsko dijaštvo je izdalo tale oklic: Rodoljubi! Na sestanku goriškega srednješolskega dijaštva dne 15. svečana 1908. so sklenili dijaki nabirati knjige v svrhu ustanavljanja knjižnic v narodno eksponiranih krajih. Potem se je pa še posebno sklenilo podpirati naše zatirane brate na **Beneškem**. Rodoljubi! Na vaša sreča se obračamo, da podpirate to plemenito delo s tem, da darujete kako knjigo; dobrodošle so nam tudi knjige naboženske vsebine (tudi molitveniki). Kdor se čuti Slovenca, naj nam priskoči na pomoč. Pokažimo, da čutimo i mi težko breme naših umirajočih bratov onkraj meje. Knjige, koje bo dijaški odsek razdeljeval mej **beneške trpine** potom tamošnjih rodoljubnih duhovnikov, naj se pošiljajo na: „Rastko Rijavec, Riva Corno 6, Gorica.“ Imena darovateljev se objavijo v časopisih.

Nova šola. Družba sv. Cirila in Metoda za Istro je otvorila v Rakitovcu, občina Buzet, 12. t. m. z velikimi svečanostmi novo šolo. To je prva družbina šola v slovenskem delu Istre.

Kranjsko.

Kranjski deželni zbor se je sešel včeraj, v petek. Imel bode baje le tri seje, da se konstituira novi deželni odbor ter da se izvoli posebni odsek, ki bo razpravljal volilno reformo. Potem se deželni zbor odgodi do junija, ko bode baje splošno zasedanje deželnih zborov. Kolikor smo zvedeli, so se pogajanja strank glede volilne reforme doslej povsem izjalovila. Doseglo se ni nikako soglasje niti se ni dosegel nikak kompromis niti v Ljubljani, niti na Dunaju. Slovenska Ljudska Stranka se izgovarja na vlado, ki noče dovoliti, da se izvede deželna volilna reforma na podlagi splošne in enake volilne pravice ter vztraja na krivični predlogi, ki se je baval ž njo deželni zbor že v zadnjem zasedanju. Sloven. Ljud. Stranka odklanja splošno in enako volilno pravico ter zagovarja s tem tudi staro krivico veleposestniške kurije. Vlada pa štiti z vso silo in celo z grožnjami veleposestnike ter ugovarja vsaki izpremambi v tem pogledu. Schwarz se izgovarja na Becka, Beck na krono in na jubilej, in — krivice naj ostanejo še nadalje! Vtisk imamo, da hoče Beck posnemati Wekerla, Schwarz pa Raucha. Vprašanje je zdaj le, če bodo še Slovenci posnemali Hrvate! Tako se je otvoril novi deželni zbor z občutkom, da visi nad njim Damoklejev meč vladnega terorizma in absolutizma. Zlomiti bi mogli Slovenci ta meč, ako bi bili med sabo edini, drug do drugega iskreni. Tako pa stojimo na pragu novih hudih bojov, poniževanj in sramotnih žalitev. Mera je že skoraj polna. Brusimo orožje, da nas najde usodni hip pripravljeni!

Kranjski deželni zbor je imel včeraj dop. svojo prvo sejo s sledečim dnevnim redom: 1.) Otvoritev. — 2.) Zaobljuba poslancev. — 3.) Konstituiranje: a) Volitev dveh rediteljev; b) dveh overovateljev; c) volitev dežel. odbora. — 4.) Poročilo dežel. odbora glede volitev.

Državni zbor se snide v četrtek, dne 2. aprila t. l. k svoji 56. seji.

O kompromisnem pogajanju zaradi kranjske volilne reforme poroča „Rdeči prapor“ sledeče: Veleposestniška kurija se razdeli tako, da dobe Slovenci pet, Nemci pa pet mandatov; ustanovi se četrta kurija z desetimi mandati. Reforma bo deželnemu zboru predložena meseca junija; če bi ne bila sprejeta se deželni zbor razpusti in reforma o k t r o i r a. — Temu poročilu nasproti pa vemo, da o razdelitvi veleposestniške kurije baron Beck noče ničesar slišati ter da bodo v IV. kuriji volili vsi volilci. S tem se večina mandatov IV. kurije izroča S. L. S.

Naše gimnazije v Ljubljani so čisto nemški zavodi z nemškim uradnim dopisovalnim in občevalnim jezikom. Vsi naši ravnatelji in skoraj vsi naši profesorji znajo, jedva da prestopijo gimnazijski prag, le še nemški go-

voriti ter so c. kr. nemški do mozga in kosti. In vsi ti gospodje si še domišljajo, da so objektivni, taktični in vrhu vsega še zavedni Slovenci. V svojem birokratizmu pa so toli pasje ponižni in od vlade toli odvisni, da delajo vtisk nemških sužnjev, ne pa svobodnih državljanov. Nobene samozvesti, nobenega ponosa ni v njih, zato pa se tudi pometa ž njimi, da je sramota. Nemški profesorji se upajo vse, slovenski pa trepečejo kakor bilke na vodi pred vsakim deželnovladnim svetnikom. Sliko žalostnih razmer na ljublj. gimnazijah je dajala otvoritev novega poslopja II. drž. gimnazije ob Poljanski cesti. Ravnateljstvo ni povabilo k slavnosti nobenega slovenskega časopisa, pač pa uradno „Laibacherico“. Dijaštvu se je prepovedalo klicati „živio“ ter se jim ukazalo klicati le „slava“. Otvoritveni govor ravnatelja je bil seveda v prvi in izdatni vrsti nemški in le mimogrede slovenski. Seveda je vladalo med dijaštvom med slavnostjo mrtvilo, katero je pregnal šele dijaški govornik, ki je v živi besedi slovenski izražal želje slovenskega dijaštva. Takrat so zagrmeli navdušeni „živio“-klici! Deželne vlade ni zastopal niti Schwarz, niti Kaltenecker, niti Haas. Ravnateljstvo je pozabilo to gospodo povabiti ad personam ter je povabilo le urade. Odtod velika zamera! Prišel je le glavar dr. R. Praxmarer, ki pa je referent obrtnega šolstva. Mestno županstvo in obč. svet pa sploh nista bila vabljeni, saj so se bali, da bi kdorkoli ubral odločno slovenske strune. Tako se vedejo v Ljubljani gimnazijska ravnateljstva v času, ko se govori o slovenskih gimnazijah in o slovenski univerzi. Pa je že prokletstvo v Slovencih, da izgubi tudi največji narodnjak vso svojo nekdanjo zavednost in radikalnost, čim se je povzpел na svoji avanzmanski lestvici le do VII. činovnega razreda! Gotovo je, da smo si Slovenci sami največji sovražniki, kajti baš naši rojaki nam delajo, čim dosežejo višjo stopnjo, največje sitnosti in težave ter moralno najhujšo sramoto!

Narodnoradikalno dijaštvo in slovensko vseučilišče. V Pragi prirede slovanski dijaki velik manifestični shod zaradi slovanskih novih univerz. Slovenski akademiki so sklenili, da bodo na tem shodu protestirali proti papirnatim resolucijam, ki se stavijo sporazumno tudi s slovenskimi poslanci v proračunskem odseku glede novih visokih šol v Avstriji. Predvsem hočejo slovenski akademiki protestirati proti prazni resoluciji glede slovenske pravniške fakultete. Resolucija vlade nikakor ne veže in je le akademična demonstracija brez efekta. Slovenski akademiki obžalujejo, da je slovenska delegacija opustila edino pravo zahtevo po popolni slovenski univerzi, po takojšnji aktivaciji pravniške fakultete v Ljubljani in po postavnem zaježenju slovenske filozofske fakultete, ki naj se otvori v določenem roku v Ljubljani. Dotlej pa naj veljajo izpiti in rigorozi, položeni na zagrebškem vseučilišču. Končno zahtevajo slovenski akademiki, naj poskrbe slovenski poslanci, da dovoli ministrstvo ustanove Slovincem na tujih univerzah. Nadejati se je, da se oglasijo tudi dunajski in graški slovenski akademiki. Ako naši poslanci nimajo nobene energije v sebi, poskrbeti jim je treba moralnega biča! Tako ne gre dalje! Akakemiki, govorite svobodno in jasno!

Toplo priporočamo. Pišejo nam: „Domoljub“ št. 10 z dopisom iz Moravč se hudeje, ker je g. nadučitelj v šoli pobijal laži iz „Domoljuba.“ On trdi, da v šolo ne spada politika. Dobro! Tudi v cerkev ne spada politika, pa se kljub temu na tem svetem mestu uganja v veliki meri. „Domoljub“ je zelo razširjen, berejo ga tudi šolski otroci in je od ljubljanskega škofa priporočen list. Ker se pa v njem z namenom obrekuje šola in učiteljstvo, da bi se jima vzelo s tem ugled in spoštovanje pri ljudstvu, je sveta dolžnost vsakega učitelja vse take napade odbijati. Mladini naj se natančno razloži, kako se danes na katoliški podlagi laže in obrekuje ter s tem neti sovraštvo in prepir in koplje grob veri. Videti hočemo, ali je to dovoljeno ali ne. Namen šole je pametna odgoja, gojenje pravice in resnice ter ruvati s koreniko iz srca mladine vse, pregrehe, laži, strasti

ter sploh vse kar vodi naš narod na napačno pot. Smrad iz pekla mora trebiti šola, ker ga drugače iztrebiti ni mogoče. Na delo!

Občinske volitve v Ljubljani se bodo vršile dne 22., 24. in 27. aprila t. l., ozir. ožje volitve dan po prostih volitvah, tedaj 23., 25. in 28. aprila v „Mestnem domu.“ Voliti bo 11 občinskih svetovalcev in sicer v I. razredu 2, v II. razredu 3 in v III. razredu 6 obč. svetovalcev. Volitev se udeležijo poleg naprednjakov tudi socijalni demokratje in sloven. gospodarska stranka; morda pa tudi kak „neodvisnik.“ Vsekakor obetajo biti letošnje dopolnilne volitve za ljublj. obč. svet prav živahne, ker bodo izkušali mešati tudi Nemci.

Proti Sokolstvu. Ko se je čital škofov pastirski list, so z lece razni duhovniki vplivali na mladino, naj ne pristopa k sokolskim društvom, nego h klerikalnim telovadnim krožkom. Seveda, Sokolstvo goji v prvi vrsti narodno in napredno idejo, zato se morajo pobiti tudi sokolska društva.

Nemška impertinenca. Ljubljanski občinski svet je v svoji poslednji seji sklenil, da se poslopje stare Švicarije podere ter zgradi novo večje, moderno poslopje, ki bode po svoji zunanosti nosilo motive slovenskih hiš po Gorenjskem, zlasti v Bohinju. Nova Švicarija — ki dobi pač tudi drugo ime! — bo torej umetno sestavljen tip slovenske hiše, gotovo prva zgradba za tak namen. Če se rabijo različni tuji tipi hiš na Slovenskem, bizarni tipi brez okusa, brez opravičenosti sredi slovenske zemlje in končno tudi brez praktične razdelitve, mislimo, da je čisto naravno, da se zgradi tudi hiša po slovenskih stavbnih motivih. Znano nam je, da hoče tudi Zveza za pospeševanje prometa tujcev preskrbeti tipe vil in hiše, projektovanih po vzorcu bohinjskih hiš, ki se bodo prilegale slovenski selski okolici ter bodo po svoji zunanosti in notranji vredbi natančni posnetki izginjajočih kranjskih stavb. Sredi kasarnskega, smešnega „secesijskega“ in spakodranega laškega sloga bodo take vile in hiše nedvomno z vsakega stališča simpatičnejše. Že Valvasor se je navduševal nad originalnostjo kranjske hiše, ruski učenjak Haruzin je napisal o gorenjskih stavbah celo knjigo in dr. Murkovo razprava o slogu slovenske kmetijske hiše je bila za folkloriste epohalna. Da se je lotil ljubljanski občinski svet realno izvrševati narodno arhitekturo, to seveda ljublj. Nemcem ni všeč. Bedasta priloga „Grazer Tagblatt“, tega literarnega in političnega stranišča naših renegatov, je prinesla smešen napad na obč. svet zaradi nove „Švicarije.“ Taki napadi nam le kažejo, kako raztogoti vsaka malenkost naše poturice, če ima le količkaj narodnega značaja. Taki napadi pa so obenem le dokaz, da je bil sklep obč. sveta pravilen in z narodnega stališča Slovincem le koristen.

Dr. Benkovič. Pišejo nam z Dunaja: Prijatelj dr. Benkovič je bil včasih „fest fant“. Nosil je postrani belo „Savansko“ čepico ter je bil kot „bruc“ pridržen predsedniku, saj je bil najmlajši, lep, rdečeličen dečko, vesel, a sramežljiv, da je zardeval, če si ga le ostro pogledal v oči. Bil je vseskozi svobodomiseln, radikalni v vsakem oziru ter smel do skrajnosti. „Savani“ smo ga imeli radi. Tudi sabljal je dobro ter je bil med porednimi krokarji najporednejši krokar. VIII. dunajski okraj je bil torišče naših akad. pustolovščin, nedolžnoveselih in mladeniškoobjestnih, da jih ne pozabimo nikdar. Rajni Janko Vencelj, Božidar Vodušek, Vladimir Ravnihar, Žilich, Gruntar, Sušnik, Govekar, Vidic, Benkovič i. dr. — to je bila krasna družba, da si je moral biti vesel. A glej zlomka, Benkovič je naenkrat zašel med „moralne ljudi“, med katoliške politikune, ki zagrizeno in ujedljivo delajo le zgago med našim ljudstvom. Kamničan Benkovič je zašel celo med Štajerce, kjer trosi kranjski prepir in kranjski razkol. Ni dovolj, da je zanesel v Brežice najhujši razpor, da sitnari med Kranjci, jezo zanaša celo na Štajersko. Kdo bi bil to nekdanji pričakoval! Sramežljivozardevajoči, vedno ljubeznivi in prijazni naš Benkovič je zašel med hinavce in licemerce. Žal nam je zanj, ker radi ga imamo menda res še vedno. Škoda njegovega talenta, škoda njegovih sil, ki bi jih mogel lepše upo-

rabljati. Zdaj hujska in spletkari proti Ploju in v kakšni družbi! Z dr. Korošcem! Nekdanji veseli „Savan“ zdaj pobratim čmernega kutarja! Zdaj se „zgražata“ ta dva neiskrena brateca nad dr. Plojem, ker se je udeležil literarne proslave Trubarjeve na Dunaju! Trubar je geslo, s katerim dr. Korošec in dr. Benkovič hujskata in agitirata proti kolegi dr. Ploju. Tempora mutantur... Včasih smo imeli radi židovska, protestantovska, makar brezverska dunajska dekleta, danes pa se zgražamo celo nad Trubarjevim spominom. To je duševni marazem, srčna senilnost, moralna dekadencia! Žal nam je torej dr. Benkoviča, nekdanjega „fest fanta“ ter mu kličemo: Ivan, kaj si res že toli star?! Škoda te je! Spominjaj se nekdanjih lepih dni in noči ter se — osamosvesti! Še je čas! Prijatelj.

III. jugoslovanska umetniška razstava se odprla dne 1. maja t. l. v Zagrebu. Udeležijo se je bogato in sijajno seveda predvsem hrvatski umetniki, pa tudi bulgarski umetniki dobri pri svoji vladi podporo, da se morejo zagrebške razstave udeležiti jako častno. Iz Belegrada je obljubljen mnogo umetnin srbskih umetnikov, le iz — Ljubljane ni nikakega glasu. Edini akad. slikar Ferdo Vesel agitira za to razstavo, a — kakor čujemo — skoraj brez uspeha. Umetniški klub „Sava“ je angažiran izven države na razstavi v Varšavi ter drugod, da mu za Zagreb nedostaja umetnin. Klub „Vesna“ je menda povsem razpadel, in njegovi člani so razkropljeni. Med našimi umetniki ni nobene organizacije. Tako se bojimo, da bo slovenska umetnost na III. jugoslovanski umetniški razstavi najslabše ali vsaj jako nezadovoljno zastopana. Med naše umetnike je zašla neka apatičnost, ki je pogubna. Želeti bi bilo, da bi se slovenski umetniki zbrali v Ljubljani ter ukrenili vse potrebno, da bo slovenska umetnost, ki je žela povsod priznanje in tudi gnotne uspehe, tudi v Zagrebu častno zastopana. Ako se naši umetniki zedinijo, potem ne dvomimo, da se najdejo tudi sredstva, da se pokrijejo troški za prevoz umetnin do Zagreba. Predvsem pa treba edinstva in sloge med našimi umetniki; treba je zdrave in resne organizacije.

List za preprosto ljudstvo. Tudi zadnji „Gorenjec“ razpravlja o potrebi takega lista, ki bi v naprednem duhu izpodbijal „Domoljuba“ in „Bogoljuba“. Čujemo pa, da se tak list ne ustanovi, ker je itak sloven. listov že preveč. Pač pa se bode delovalo na to, da se razširijo in utrdijo naši lokalni napredni listi. Sklep je dober. Naj bi se le tudi izvršil!

Poljudna brošura o Primožu Trubarju izide te dni v Pragi ter se razširi kolikor možno najbolj med narod. Opozarjamo na to brošuro že danes in prosimo svoje somišljenike, naj poskrbijo, da se narod z njo poduči o narodnem in literarnem pomenu Trubarja in reformačne dobe.

Poučno potovanje kranjskih hotelirjev in gostilničarjev priredi kranjska zveza za pospeševanje prometa tujcev od 21. aprila t. l. do 26. aprila. Udeleženci se snidejo na Dunaju, si ogledajo razne etablismane in strokovne šole ter napravijo več izletov v okolico. Želeti je, da se tega potovanja udeleži čim več naših gostilničarjev.

Slika Kranjsko, ki jo je izdala deželna zveza za tujski promet v prid Bohinju, je razposlana v 3000 iztisih. Zveza je imela s to sliko dosedaj 1268 K troškov in vplačalo se je za sliko 1436 K, torej je dosedaj prebitka samo 168 K. Ker prometno društvo v Bohinju nujno potrebuje podpore, opozarjamo vse one, kateri so sliko obdržali in je dosedaj še niso plačali, naj blagovolijo malenkostni znesek po 1 K bržkomogoče doposlati, da se morejo računi zaključiti. Ako vsak stori svojo rodoljubno dolžnost in žrtvuje to malenkostno svoto, bi bilo znabiti mogoče bohinjskemu prometnemu društvu izročiti svoto 1000 K, kar bi bilo vsekako izdatna podpora. V Bohinju se je za tujski promet v zadnjem letu toliko storilo, da so Bohinjci vsega občudovanja vredni. Sedaj nameravajo napraviti še kopališče, park in kar je glavna stvar — umetno športno sankališče pod Črno prstjo. Rodoljubi, podpirajte torej to prizadevanje!

Književnost.

„Znanstvena Knjižnica.“ Poroča se nam, da prične izhajati tekom aprila v založništvu „Omladine“ Znanstvena Knjižnica v mesečnih zvezkih 4—5 pol. Program tega novega podjetja je vrlo zanimiv in zasluži vsestranske podpore vsega slovenskega izobraženstva. Znanstvena Knjižnica hoče po možnosti polniti veliko vrzel v slovenski literaturi s tem, da bo prinašala pregledna ali uvodna dela posebno iz polja filozofije, sociologije, politike. Izdajatelji so se postavili na stališče, da mora nuditi Znanstvena Knjižnica sicer širšim slojem slovenske inteligence pristopno in interesantno, a vendar skoz in skoz strogo znanstveno vsebino. Zato so posegli predvsem po prevodih del znamenitih učenjakov drugih kulturnih narodov — po znanem češkem Laichterjevem vzorcu. To stališče tudi mi popolnoma odobravamo ter upamo od Znanstvene Knjižnice, ki sloni na takih principih, kar najlepših uspehov. Kot prvo delo se nam obljublja slovečega češkega učenjaka profesorja Drtine znamenito delo „Razvoj mišljenja evropskega ljudstva.“ (Myšlenkový vývoj evropského lidstva) — delo, ki je ravno danes, v časih mišljenskega preobrata, posebno aktualno. O tej knjigi izpregovorimo še posebej. Znanstvena Knjižnica, ki jo moramo najtopleje priporočati, bo izhajala pod jako ugodnimi pogoji. Kdor si želi natančnejših podatkov, naj se obrne na upravištvo „Omladine,“ (Ljubljana, Breg 12) po obširni prospekt, ali pa ga naj zahteva pri svojem knjigotržcu.

Raznoterosti.

Štrajk nemških žurnalistov. Vsi poročevalci nemških listov v pruskem parlamentu štrajkajo; noben list ne prinaša nikakih poročil iz državnega zbora. Povod tega štrajka je psovka posl. Gröbera, ki je zaklical žurnalistom „Saubengel.“ Nemški žurnalisti so brez ugleda. Na Angleškem postajajo žurnalisti lordi, na Francoskem celo ministri in v Ameriki uživajo toliko ugled, da je dejal princ Henrik: „Moj cesarski brat (Viljem II.) me je podučil, da imajo v Zjed. državah žurnalisti ugled nemškega generala.“ Na Nemškem pa ne veljajo niti toliko, kolikor kak nemški podčastnik. Seveda tuji žurnalisti uživajo v Nemčiji vse časti in velik upliv, toda domači, nemški žurnalisti nobenega. Noben minister ne govori z njimi, noben državnik se ne poniža do žurnalista. V Avstriji je to povsem drugače, zlasti med Nemci in Čehi. Na Slovenskem poznajo žurnaliste večinoma le za časa volilnih bojov. Da so žurnalisti največja opora političnih strank, trgovine, obrti, javnih uradov i. dr., na to pri nas še malokdo misli. Vendar se tudi pri nas že svita. Nastop žurnalistov mora biti pač samozavestnejši! Žurnalisti niso hlapci, nego velesila, ki ima največji upliv, ako le hoče. Nemški državni zbor bo moral dati žurnalistom vse zadoščenje, sicer svet še dolgo ne bo zvedel, kaj govore in počno gg. poslanci.

30 slovenskih otrok je zgorelo pri strašnem požaru v Clevelandu, kjer se je med šolskim poukom unela velika javna šola Lake View. Ker so bila stranska vrata zaklenjena, se 160 otrok ni moglo več rešiti. Stopnice so bile večinoma lesene in so zgorele. Stropovje se je naglo zrušilo. Mnogo otrok je poskakalo skozi okna trinadstropne hiše in se na tlaku ubilo. Gasilno društvo se je izkazalo nespretno. Zgoreli so dečki in deklice.

Vpričo sodnika trije umorjeni. V Alaski in sicer v mestu Decatur so bili pri javni sodni razpravi vpričo sodnika in zagovornikov ter občinstva ubiti in zabodeni trije možje od dveh mož nasprotne stranke. Morilca sta utekla. Občinstvo je bežalo in je na begu v gneči ostalo več ranjencev. Ta dogodek je res prav američanski!

**Steckenpferd-
lilijino mlečno milo**

Za kožo najmilejše milo.

Najizvrstnejše in najboljše tamburice
izdeluje ter razpošilja

prva sisaška tvornica tamburic
J. Stjepušin, Sisek (Hrvatsko)

Odlikovana na Pariški izložbi leta 1900, ter
na Milenijski izložbi leta 1896.

Razun tamburic in skladb za tam-
burice imam razna glasbila kakor:

gosli, citre, kitare, mandoline,
harmonike, okarine itd.

za katere se pošlje po-
seben cenik s slikami.

Veliki ilustrovani cenik vsakemu
zastonj in franco.

V isti tvornici izhajajo strokovni
tamburaški list „TAMBURICA“ mesečno jedenkrat in stane z
glasbeno prilogo 8 kron na leto.

Čudež industrije!

New-Jork in London nista prizanašala niti
evropski celini ter je velika tovarna srebrnine
prisiljena oddati vso svojo zalogo zgolj proti maj-
hnemu plačilu delavnih moči. Pooblaščen sem
izvršiti ta nalog. Pošiljam torej vsakomur sle-
deče predmete le proti temu, da se mi povrne
gl. 6-90 in sicer:

- 6 kom. najfin. nam. nožev s pristno angl. klinjo;
- 6 kom. amer. pat. srebrnih vilic iz enega kosa;
- 6 kom. amer. pat. srebrnih jedilnih žlic;
- 12 kom. amer. pat. srebrnih kavnih žlic;
- 1 kom. amer. pat. srebrna zajemalnica za juho;
- 1 kom. amer. pat. srebrna zajemalnica za mleko;
- 6 kom. ang. Viktorija čašice za podklado;
- 2 kom. efektnih namiznih svečnikov;
- 1 kom. cedilnik za čaj;
- 1 kom. najfinejša sipalnica za sladkor.

42 komadov skupaj samo **gl. 6-90.**

Vseh teh 42 predmetov je poprej stalo gl. 40 ter jih
je moči sedaj dobiti po tej minimalni ceni **gl. 6-90.**
Američansko pat. srebro je znano, skozi in skozi je bela
kovina, ki obdrži bojo srebra 25 let, za kar se garantuje.
V najboljši dokaz, da le-ta inserat ne temelji na **nika-
kršni slepariji**, zavežujem se s tem javno, vsakemu,
kateremu ne bi bilo blago všeč, povrniti brez za-
držke znesek in naj nikdo ne zamudi ugodne pri-
like, da si omisli to krasno garnituro, ki je posebno
prikladna kot prekrasno

ženitovanjsko in priložnostno darilo
kakor tudi za vsako boljše gospodarstvo.

Dobiva se **A. Hirschberg-a** eksportni hiši amer.
edino le v **pat. srebrnega blaga**
na Dunaji II., Rembrandstr. 19 L. Telefon 14597.

Pošilja se v provincijo proti povzetju,
ali če se znesek naprej vpošlje.

Čistilni prašek za njo **10 kr.**

Pristno le z zraven natisnjeno varst-
veno znamko (zdrava kovina).

Izveček iz pohvalnih pisem:

Bil sem s pošiljateljico krasne garniture jako za-
dovoljen. Oton Bartusch, c. in kr. stotnik v 27. pešpolku v Ljubljani.

S pat. srebrno garnituro sem jako zadovoljen.

Tomaž Rožanc, dekan v Mariboru.

Ker je vaša garnitura v gospodinjstvu jako koristna,
prosim, da mi pošljete še jedno.

Št. Pavel pri Preboldu. Dr. Kamile Bühm, okrožni in tovarniški zdravnik.

S poslanim namiznim orodjem sem zelo zadovoljen.
Sarajevo, 22. oktobra 1904.

Mihail Kovačević, ravnatelj pomožn. uradov dož. pri vladi v Sarajevu.

Surovo maslo, jajca in maslo

kupuje

Vincenc Bujnošek

trgovina z delikatesami na Dunaju

XVI/2, Lerchenfeldergürtel Nr. 7.

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezerv. zaklada
iznaša:

kron 82.000

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od
vsakega in jih obrestuje

Denarni promet
v letu 1907:

kron 5.500.000

po **4 1/2 %**

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar,
ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/4 %
ali z 1 % amortizacijo, na menice pa po 6 %.

Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici **vsak dan od 8. do 12. ure dop.**
in od 2. do 6. ure popoldne izvenzmi nedelje popoldne.

Poštno-hraniln. račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

Anton Müller, vinotržec, Domžale

(Kranjsko)

Priporoča izborna zalogo vsakovr-
stnih novih in starih vin v sodih in steklenicah

Le „Zvezdna cikorija“

iz Prve jugoslovanske tovarne
za kavine surogate v Ljubljani

je pravi slovenski izdelek!

Podružnica v Spljetu

Delniška glavica:

2.000.000 K

Rentni davek pla-
čuje banka sama.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po **4 1/2 %**

Sprejema zglašila za subskripcijo deležev „Hotelske družbe z o. z. Triglav“
po K 500.—, 1.000.—, 5.000.— in 10.000.—.

Podružnica v Celovcu

Res. fond:

200.000 K

Rentni davek pla-
čuje banka sama.

Prva češka splošna delniška družba za zavarovanje v Pragi na življenje.

Najugodnejše in najceneje zavarovanje:

- a) Za slučaj smrti.
- b) Za slučaj smrti in doživenja.
- c) Zavarovanje dote in oprave nevest.
- d) Moderno zavarovanje s sočasnimi obrestovanjem vseh vlog.

- e) Moderno zavarovanje s sočasnimi zavarovanjem za slučaj nesposobnosti.
- f) Najrazličnejše kombinacije zagotovljenja pokojnine.

Edina slovanska delniška življenska zavarovalnica.

Glavno zastopništvo za slov. dežele v Trstu ulica Torre, bianca št. 21. I., kjer se dobi vse cenike in potrebna pojasnila.

Fran Čuden

v Ljubljani v Prešernovih ulicah

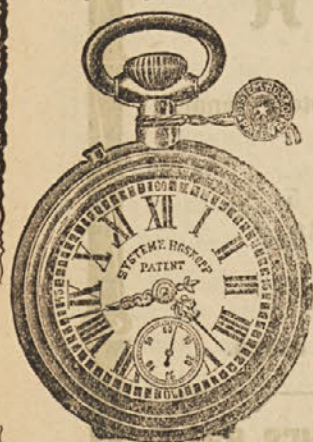
- Urar -

Delničar tovarniške družbe „UNION“ za izdelovanje najboljših ur v Štici

Trgovca z zlatino in srebrnino. Eksport.

Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Kot zanesljivo uro priporočam posebno „Union“.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-
čistilno sred-
stvo!

SEYDLIN
Izdelovatelj
O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobro
se
povsod

Anton Turk

knjigovez in založnik v Ljubljani na Dunajski cesti

priporoča:

Kubična knjiga

ali hitri računar za trgovce z lesom (na staro mero) K 3:20, s poštnino 10 v. več.

Kubična računica

(II. natis) cena 1 K, po pošti 10 v. več.

Nova kubična knjiga

ali hitri računar za trgovce z lesom, po novi decimalni ali meterski meri. V platno vezana 5 K, po pošti 20 vin. več.

Jos. Rojina v Ljubljani

v Šelenburgovih ulicah št. 5

priporoča

elegantne obleke po meri

~ iz pristnega angleškega blaga. ~

Priporoča svojo zalogo izgotovljenih oblek, plaščev iz tirol. nepremočljivega lodna. Najsolid. postrežba.

Slovinci spominjajte se podpornega društva za alovenske visokošolce v Pragi.

Ludovik Widmayer v Ljubljani

Resljeva cesta št. 3. Ustanovljena obrt od leta 1828.

v lasni hiši poleg Fran Josipovega mostu * poprej skoz 24 let na Bregu številka 10.

proda vsake vrste hišno ogravo kot: celo bališče, omare, postelje, mize, stole ter tudi skrinje itd. iz mehkega in trdega lesa, kakor tudi modroce, žimnate in na peresih. Ogledala in podobe lastnega izdelka.

Veronika Kenda

Ljubljana, Dunajska cesta 20

~ Zaloga papirja, ~
pisalnih in risalnih potrebščin

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnotam zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Velika zaloga zlatih in srebrnih žepnih ur, stenskih ur, vsakovrstnih optičnih predmetov. Zlatnine in srebrnine. ~ Cene nizke.

Cenovniki zastoj in franko.

Fr. P. Zajec, Ljubljana, Stari trg

Julija Štor

v Prešernovih ulicah št. 5. poleg Mestne huanilnice

Največja zaloga

moških, ženskih in otroških čevljev

iz najboljših tovarov, domačih in tujih.

Turistom priporoča pristne gojserske gorske čevlje

Zmerne cene.

Solidna postrežba.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice

Največja izheta izgotovljene obleke za gospode, dame in otroke.

Drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovske ulice 1.

priporoča: drogve, kemikalije, ustne vode in zobni prašek; redilne in posipalne moke za otroke, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine, obvezila sredstva za desinfekcijo, pase in vosek za, tla, čaj, rum, konjak, mineralne vode in soli za kopel. Zaloga karbida.

Oblastveno koncesijonirana prodaja strupov.

Kupuje vsakovrstna zelišča (rože) semena, korenine, cvetje, lubje itd.

Priporočajte
povsod

„Naš List“

FR. ŠEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice št. 7.

Priporoča svojo veliko zalogo najboljših pušk in samokresov najnovejšega sistema, kakor tudi municijo in vse druge lovske priprave po najnižjih cenah.

Popravila se točno izvršujejo.

Cenik na zahtevo zastoj.

Zahtevajte „Naš List“ gostilnah in kavarnah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena leta 1882

v Ljubljani

Ustanovljena leta 1882

Podrejena skoncaciji „Zadružne zveze“ v Celju

na Dunajski cesti št. 18, na vogalu Dalmatinovih ulic

obrestuje hranilne vloge po

Poštno-hraniln. urada
št. 828.406.

4 1/2 %

Telefon št. 185.

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure od 8. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne.

Hranilne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom hranilničnega urada.

Stanje hranilnih vlog
K 11,060.929-20

Upravno premoženje kmetske
posojilnice 31. dec. 1906
K 11,325.728-62.

Denarni promet
K 50,486.935-14

Varnost hranilnih vlog je tudi zjamčena po zadružnikih.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1 1/2 % na amortizacijo ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije; na menice po 6 %. Posojilnica pa sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

Brezskrbno

družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avstr. poštah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 295 Lindenstrasse. 50.